

Utlåtande Rotel IX (Dnr KS 2021/463)

Ersätt tillväxtmålen med hållbarhetsmål

Motion av Lisa Palm och Malin Ericson (båda Fi)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadens utlåtande.

Föredragande borgarråd Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Lisa Palm och Malin Ericson (båda Fi) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen anføres att Stockholms stad i återstarten efter pandemin måste ha klimatfrågan i centrum, särskilt om Stockholm ämnar vara en internationell förebild inom det globala miljö- och klimatarbetet i framtiden. Motionärerna anser att det är positivt att Stockholms stad tar ett steg framåt i klimat- och miljöarbetet med det nya miljöprogrammet och att hållbarhetsfrågorna har ett tydligt fokus i stadens styrdokument, men att detta ändå inte är tillräckligt för att möta klimatutmaningarna. Motionärerna menar att i såväl stadens budget som i de nyantagna styrdokumenterna är det övergripande målet att uppnå en hög och hållbar tillväxt, vilket inte tycks kunna uppnås utan ökade koldioxidutsläpp. Motionärerna anför att Stockholms stad bör därför omgående byta riktning från en tillväxtorienterad klimatpolitik och ersätta tillväxtmålen med hållbarhetsmål.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, Fältbiologerna i Stockholm, Klimataktion, Naturskyddsföreningen Stockholms län, Push Sverige och Stockholms handelskammare. Stockholms Stadshus AB har remitterat motionen vidare till dotterbolaget Stockholm Business Region AB och besvarar remissen med hänvisning till dotterbolagets svar i sin helhet.

Fältbiologerna i Stockholm, Klimataktion, Naturskyddsföreningen Stockholms län, Push Sverige och Stockholms handelskammare har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att stadens mål är väl avvägda för att ta sig an stadens alla utmaningar och har en utformning som skapar förutsättningar att nå både en social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser inte att målet om ekonomisk tillväxt ska ersättas av mål om hållbarhet och minskad klimatpåverkan men att samhället måste ställa om till en hållbar ekonomisk tillväxt.

Bromma stadsdelsnämnd menar att ekonomisk tillväxt behövs i hållbarhetsfrågan för att skapa nya ekonomiska resurser och anser att det inte finns behov av nya, ändrade eller reviderade inriktningsmål för staden.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd har inga synpunkter på motionen.

Kungsholmens stadsdelsnämnd ser att begrepp som tillväxt, grön tillväxt, hållbar tillväxt, cirkulär ekonomi och ekonomisk utveckling kan förtydligas inom offentlig verksamhet.

Stockholms Business Region AB vill framhålla att tillväxt är en förutsättning för att nå stadens Vision 2040 samt bidrar till arbetstillfällena, välfärd och integration.

Mina synpunkter

Vi i den grönbå majoriteten har slagit fast att Stockholm år 2040 ska vara fossilfritt och klimatpositivt och att stadens egen organisation redan år 2030 ska vara fossilfri. Vi har också beslutat att Agenda 2030:s globala mål för hållbar utveckling ska ligga till grund för en hållbar utveckling i vår stad, och att Stockholms stad ska vara ledande i genomförandet av de 17 globala hållbarhetsmålen. Som huvudstaden i ett av världens rikaste och mest välmående länder är det självklart att Stockholm ska visa vägen och ta ansvar genom att bi-

dra till samhällsförändringar som ska leda till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling.

Sedan 1990 har Stockholms bruttoregionalprodukt mer än tredubblats i absoluta termer samtidigt som stadens totala utsläpp av koldioxidekvivalenter har minskat med 55 procent. Detta samtidigt som stadens befolkning ökat med 300 000 invånare, närmare 45 procent. Stadens ambitiösa omställningsarbete har bidragit till detta och den grönbå majoriteten har antagit ett antal styrdokument som driver på omställningen. Med miljöprogrammet, klimathandlingsplanen och andra handlingsplaner som tagits fram för att styra klimatarbetet i rätt riktning kombinerat med stadens nya koldioxidbudget ges staden, dess invånare och näringsidkare, goda förutsättningar att fortsatt leverera miljö- och klimatvinster.

De konsumtionsbaserade utsläppen har under tidigare styren i Stockholm inte uppmärksammats tillräckligt. Därför är vi glada över att dessa utsläpp, och det ökade behovet av återbruk, adresseras i de nuvarande styrdokumenterna som den grönbå majoriteten har antagit.

Vi har bara nio år kvar till 2030 och för att uppnå de globala målen, för att rädda klimatet och miljön och utrota fattigdom. Jag håller med Lisa Palm och Malin Ericson om det är av stor vikt att göra allt vi kan för att komma så långt som möjligt i arbetet, så fort som möjligt – i synnerhet när det kommer till klimatet. Därför har staden med det nya miljöprogrammet och klimathandlingsplanen antagit mycket ambitiösa hållbarhetsmål. För att nå dessa mål görs ett stort omställningsarbete för att styra bort från utsläppen, och stadens tillväxt ska rymmas inom dess CO₂-budget.

Den historiska kopplingen som har funnits mellan ekonomisk tillväxt och ökade utsläpp har försvagats sedan några år tillbaka, och den så kallade koldioxidintensiteten i världsekonomin minskar regelbundet. Men omställningstakten behöver snabbas på samtidigt som tillväxten inom staden måste vara hållbar. Vi måste se till att frikopplingen mellan ekonomisk tillväxt och utsläpp ökar. Det gör vi genom olika initiativ och samverkan för att minska klimatpåverkan även utanför stadens organisation, till exempel genom ökade satsningar på cirkulär ekonomi och gröna jobb eller genom stadens klimatnätverk Klimatpakten där näringslivsaktörer samarbetar med staden för att minska vår totala miljö- och klimatpåverkan.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motionen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadens utlåtande.

Stockholm den 23 februari 2022

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Katarina Luhr

Hans Altsjö

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) enligt följande.

I det fall jag haft rösträtt hade jag yrkat att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

1. Bifalla motionen i sin helhet
2. Därutöver anföra

Det föredragande borgarrådet listar de många insatser som redan görs i staden för att möta vår tids stora ödesfråga. Precis som motionen också beskriver ser vi att staden har tagit steg framåt för att nå klimatmålen men att dessa inte är snabba och stora nog. Formuleringarna är förhållandevis ambitiösa i såväl klimathandlingsplanen som miljöprogrammet, men kommer inte räcka till när de samtidigt ska skapa en hög tillväxt. En politik som sätter klimat och miljö i första rummet måste säkerställa att dess målsättningar inte är kontraproduktiva.

Hållbar tillväxt saknar förvisso en enhetlig definition men svaret på frågan om frikoppling mellan en växande ekonomi och utsläpp är fortfarande att detta inte är möjligt. Vidare finns flertalet rapporter att hänvisa till gällande att konsumtionens påverkan inte ges tillräckligt mycket vikt i frågan om omställningen och den offentliga sektorns konsumtion är en stor bov som vi har faktiskt har möjlighet att få ner radikalt. Stadens koldioxidbudget har dessutom kritiserats för att använda sig av glädjekalkyler som inte visar den sanna bilden av Stockholms klimatpåverkan. Klimatet kan inte vänta på att teknik och innovationer ska komma ikapp, några sådana garantier finns inte här och nu, utan vi behöver ställa om till cirkulär ekonomi och återbruk. Det räk-

neexempel som borgarrådet lyfter fram är knappast lugnande för den som på allvar oroar sig för att möta Parisavtalet. Det är enkelt att konstatera att den takten som hittills har hållits inte är snabb nog för att möta 1,5 gradersmålet.

Det räcker inte att förlita sig på framtiden och luta sig på tekniska lösningar om vi inte håller oss inom de planetära begränsningarna här och nu. Därför föreslår vi att mål om tillväxt ersätts för att vi ska Stockholm istället lägga om kursen för att bli en hållbar stad, ekonomiskt, socialt och demokratiskt.

Remissammanställning

Ärendet

I motionen anför att Stockholms stad i återstarten efter pandemin måste ha klimatfrågan i centrum, särskilt om Stockholm ämnar vara en internationell förebild inom det globala miljö- och klimatarbetet i framtiden. Det är positivt att Stockholm tar ett steg framåt i klimat- och miljöarbetet med bland annat med det nya miljöprogrammet, men att det inte är tillräckligt. I såväl stadens budget som de nyantagna styrdokumenterna är det övergripande målet att uppnå en hög och hållbar tillväxt. Ett av stadens tre inriktningsmål är "En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt". Detta samtidigt som klimatforskare världen över efterlyser systemförändringar för att klara den stora utmaning som vi står inför. Hållbar tillväxt är ett begrepp som saknar enhetlig definition, men som brukar avse att ett samhälle ska reducera sin miljöpåverkan och minska sina utsläpp samtidigt som ekonomin fortsätter att växa. Genom effektivisering, övergång till rena energikällor och ny teknologi kan de utsläpp som ökad ekonomisk aktivitet skapar hanteras. Samtidigt varnar många forskare för att det historiskt aldrig fungerat att ha en ekonomisk tillväxt utan ökade koldioxidutsläpp. Det som krävs är nollutsläpp även under en växande ekonomi men allt fler pekar på att en sådan absolut frikoppling mellan tillväxt och utsläpp inte är möjlig inom de tidsgränser som klimatkrisen kräver. Vi kan effektivisera och digitalisera, men sanningen är att dagens teknik inte kan häva krisen utan samtidigt minskad konsumtion, minskade resor och minskad resursförbrukning.

Motionärerna anför att det är oroväckande när den nödvändiga systemkritiken lyser med sin frånvaro i de dokument som ska vara vägledande i klimatarbetet framåt i Stockholms stad. Staden måste omgående byta riktning från en tillväxtorienterad klimatpolitik till den radikala omställning som forskare världen över efterfrågar och därför ersätta tillväxtmålen med hållbarhetsmål.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, Fältbiologerna i Stockholm, Klimataktion, Naturskyddsföreningen Stockholms län, Push Sverige och Stockholms handelskammare. Stockholms Stadshus AB har remitterat

motionen vidare till dotterbolaget Stockholm Business Region AB och besvarar remissen med hänvisning till dotterbolagets svar i sin helhet.

Fältbiologerna i Stockholm, Klimataktion, Naturskyddsföreningen Stockholms län, Push Sverige och Stockholms handelskammare har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 september 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar uppfattningen att klimatfrågan är vår tids ödesfråga och att utsläppen av växthusgaser på nationell och global nivå för närvarande inte minskar i den omfattning som krävs. Men Stockholm påverkas även av flera andra stora samhällsutmaningar. I återstarten efter pandemin behövs ett kraftfullt arbete för att stötta företagen och de som drabbats av arbetslöshet. Den ökade otryggheten och den sociala polariseringen är en annan utmaning. Stockholms befolkning växer och särskilt ökar andelen barn, unga och äldre som behöver ta del av stadens välfärdsservice. Fler stockholmare med skilda behov ställer höga krav på att stadens gemensamma yta och resurser används klokt, effektivt och innovativt.

Stockholm ska vara en bra stad att leva i för alla. Stockholms stad har därför beslutat om *Vision 2040 – Möjligheternas Stockholm* som har ett mycket tydligt hållbarhetsperspektiv där social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet vägs samman. Staden har även mycket ambitiösa klimatmål där staden år 2040 ska vara fossilfritt och klimatpositivt och den egna organisationen redan år 2030 ska vara fossilfri. Staden har också en hög ambitionsnivå i att Stockholms stad ska vara världsledande för en hållbar utveckling i enlighet med de globala målen mot år 2030.

Stadsledningskontoret konstaterar dock att det inte räcker med ambitiösa mål utan att det också krävs ett stort arbete för att nå dessa mål. Därför redovisas i det nya miljöprogrammet hur staden utvecklar nya arbetssätt så att staden på ett effektivare sätt kan möta miljöutmaningarna. Samverkan med andra aktörer är centralt för programmet genomförande. Viktiga målgrupper mobiliseras i samarbetet genom ett aktivt arbete med kommunikation. Dessutom sätts ytterligare fokus på hur leverantörer kan påverkas genom att använda upphandling som ett verktyg för stärkt hållbarhet. Tekniska och organisatoriska innovationer ska bidra till en verksamhetsutveckling som gör Stockholms stad bättre rustad att nå de prioriterade miljömålen och samtidigt bättre rustad för framtiden.

Staden arbetar också internationellt med miljöfrågorna, och ett exempel är Stockholms initiativ *C40:s Global Green New Deal* som ger en inramning till hur städer behöver arbeta för att möta den globala klimatkrisen. Det handlar om att erkänna att värld-

den befinner sig i ett klimatnödläge och ska samla dem som är villiga att tillsammans leverera utsläppsminskningar i linje med 1.5-gradersmålet, skydda miljön och bygga en rättvisare framtid samtidigt som man stärker ekonom.

Stockholms stad ska fortsätta att vara världsledande på miljöområdet och vara en stad med lågt klimatavtryck, en frisk och hälsosam närmiljö och hög livskvalitet. De mål som staden har i visionen, budget och olika program är väl avvägda för att ta sig an stadens alla utmaningar och har en utformning som skapar förutsättningar att nå både en social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 december 2021 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Deniz Butros (V), *bilaga 1*.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 november 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Staden har tre inriktningsmål beslutade av Kommunfullmäktige:

- En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.
- En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.
- En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden.

En hög tillväxt ingår i inriktningsmålet: *”En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt”*. Förvaltningen menar att hållbarhet redan omfattas av målet genom att Stockholm ska vara en hållbart växande stad. De övergripande inriktningsmålen stöds i sin tur av miljöprogrammets sju prioriterade mål och 16 effektinriktade etappmål samt stadens arbete med Agenda 2030s mål.

Förvaltningen menar att det är viktigt att ta hänsyn till alla tre hållbarhetsmålen, d.v.s. ekonomisk-, ekologisk- och social hållbarhet när Stockholm utvecklas. Vad gäller den ekonomiska tillväxten är det mycket viktigt att den genereras med fossilfri energi. Det är också mycket viktigt att tillväxten blir betydligt mer resurseffektiv vad gäller uttag av råvaror än dagens ekonomiska tillväxt. Det innebär att samhället måste ställa om till cirkulära flöden och ökad energieffektivitet så att den ekonomiska tillväxten sker inom ramarna för vad som är möjligt, både ur ett ekologiskt och ur ett socialt hållbarhetsperspektiv.

Förvaltningen anser därför inte att ekonomisk tillväxt ska ersättas av mål om hållbarhet och minskad klimatpåverkan så som motionärerna föreslår, men att samhället måste ställa om till en hållbar ekonomisk tillväxt.

Förvaltningen vill också understryka vikten av att staden fortsatt arbetar systematiskt för att uppnå miljöprograms- och Agenda 2030 målen, utvecklar nya ekologiska hållbarhetsmål med höga ambitioner i kommande miljöprogram samt att målen fortsatt implementeras i stadens verksamheter på ett systematiskt sätt.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 november 2021 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 november 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm stad står inför en svår utmaning. De globala koldioxidutsläppen behöver mer än halveras till 2030 för att uppvärmningen ska kunna begränsas till 1,5 grader. Samtidigt står vi inför en växande befolkning i Stockholm. En växande befolkning innebär att vi blir fler som kan bidra till Stockholms utveckling. Utmaningen ligger dock i att tillgodose de behov av bostäder, utbildning och välfärd som uppstår när Stockholm växer.

Ett hållbart växande Stockholm ställer också krav på att byggnader, transporter och systemlösningar utformas på ett sätt som minskar klimatbelastningen.

Hur vi ska göra för att både klara nämnda utmaningar samt garantera en hållbar utveckling är idag en omtvistad fråga. Ett av Stockholms stads mål idag är exempelvis att Stockholm ska vara en klimatpositiv stad senast 2040. En fossilfri stad innebär att man har ett behov av kraftfulla incitament att bygga klimatsmart och energieffektivera bostäderna. Här behövs ekonomisk tillväxt för att skapa nya ekonomiska resurser. Resurser som behövs för att utveckla hela samhället och för att företag ska bli konkurrenskraftiga.

Genom att ha en hållbar ekonomisk tillväxt minskas inte bara utsläppen utan det skapar också nya jobb och företag. Genom Stockholms stads åtgärder och incitament skapas en grund för både ekonomisk tillväxt och sänkta utsläpp. Insatser för att stärka den cirkulära ekonomin är ett viktigt verktyg för att uppnå detta. Att uppmuntra investeringar i cirkulära lösningar, produkter, tjänster, tekniska lösningar, transporter och bränslen påskyndar omställningen. Satsningar för att främja Stockholms energieffektivitet kommer även behövas, särskilt i bygg- och fastighetssektorn samt transportsektorn.

Stadsdelsförvaltningen menar på att dessa investeringar och satsningar uppnås genom att arbeta med teknikutvecklingen och arbeta för en smartare resursanvändning.

För att få hållbar tillväxt, ekonomiskt, miljömässigt och socialt, behöver vi se till att resurserna skapas på ett hållbart sätt. Nya innovationer och tillväxt behövs således för att tackla framtidens utmaningar.

Stadsdelsförvaltningen kan konstatera att Stockholm stad behöver fortsätta utveckla incitament och insatser för att främja en hållbar utveckling. Detta speciellt om vi vill uppnå Parisavtalets 1,5 gradersmål.

Med detta som bakgrund ser inte Bromma stadsdelsförvaltning ett behov av en ändring av inriktningsmålen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 oktober 2021 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Eva Fagerhem m.fl. (S) och Maria Ljuslin m.fl. (V), *bilaga 1*.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 september 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen har inga synpunkter på remissen. De politiska målen sätts av kommunfullmäktige och förvaltningen arbetar utifrån det uppdrag som ges.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 december 2021 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Mårten Risdal (S) och Daniel Nilsson Brodén (V), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 22 november 2021 har i huvudsak följande lydelse.

I ett försök att sammanställa några ledande riktningar och röster om det område som innefattar tillväxt och hållbarhet noterar förvaltningen att det finns flera förhållnings-

sätt och riktningar, och att det sannolikt kommer att ske mycket inom detta viktiga fält under de närmaste åren. Förvaltningen ser att begrepp som tillväxt, grön tillväxt, hållbar tillväxt, cirkulär ekonomi och ekonomisk utveckling kan förtydligas inom offentlig verksamhet.

Stockholm Business Region AB

Stockholm Business Region AB:s yttrande daterat den 29 november 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Business Region konstaterar att inriktningsmålet ”En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt” är en politisk målsättning som staden ska arbeta utifrån. Under detta inriktningsmål har flera så kallade verksamhetsmål fastslagits där Stockholm Business Region styr mot flera av dessa men framförallt mot målet ”Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv”. Bolaget vill framhålla att tillväxt är en förutsättning för att nå inte bara detta mål utan även för genomförandet av stadens Vision 2040. Ett starkt företagsklimat är avgörande för en växande stad och bidrar till arbetstillfällen (som möjliggör finansieringen av en god välfärd), integration *och* en hållbar tillväxt. Bolaget vill i detta sammanhang framhålla att Stockholm ska vara ledande i genomförandet av FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling (Agenda 2030) där mål 8 just handlar om att verka för en varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt.

Reservationer m.m.

Miljö-och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av Deniz Butros m.fl. (V) som föreslog att nämnden beslutar att tillstyrka motionen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Eva Fagerhem m.fl. (S) och Maria Ljuslin m.fl. (V) enligt följande.

I motionen föreslår motionärerna att staden genast ersätter mål om hög ekonomisk tillväxt med mål om hållbarhet och minskad klimatpåverkan. De hänvisar till att världen snabbt måste få ner sina utsläpp för att ligga i linje med 1,5-gradersmålet från Parisavtalet.

De problematiserar tillväxtformuleringen i målet och menar att forskare är oense om tillväxt är möjlig ihop med ett hållbart samhälle. När stadens ekonomi nu ska startas om måste klimatet sättas i centrum menar de. Vi delar motionärernas synpunkt att för att komma till rätta med utsläppen behöver vi minska konsumtionen, minska resorna och minska resursförbrukningen.

Stadens majoritet måste därför öka takten vad gäller klimat- och miljöarbetet. Det räcker inte att komma överens om symbolpolitiken men inte om de stora förändringar som faktiskt krävs för att stoppa uppvärmningen.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Märten Risdal (S) och Daniel Nilsson Brodén (V) enligt följande.

Nämnden ställer sig bakom Feministiskt initiativs motion. I det läge vi befinner oss, där behovet att minska utsläppen av växthusgaser i atmosfären inte motsvaras av planerade åtgärder, är det nödvändigt att sätta upp kraftfulla mål för hur stadens klimatpåverkan ska minskas. Hur klimatet förändras sätter ramarna för hur ekonomin kan utvecklas. I övrigt besvaras motionen med förvaltningens tjänsteutlåtande, som på ett förtjänstfullt sätt belyser förvirringen kring de olika begrepp som används om hållbarhet i synnerhet i kombination med tillväxt.